

Doküman Sağlama ve Kaynak Paylaşımı: Küresel Perspektifler

Editör: Peter Collins

IFLA Doküman Sağlama & Kaynak Paylaşımı, Başkan
collinsp@oclc.org

Katkı sağlayanlar:

Elham Abdallah, Andy Appleyard, Lorian Maimone Ansaldo Patti, Peter Bae,
Tina Baich, Tom Bruno, Ertugrul Cimen, Nicole Clasen, Ibrahim Farah,
Filiz Ekingen Flores Mamondi, Giovanna Colombo,
Maria Carmen Lomba Gutierrez, Joseph Lenkart, Silvana Mangiaracina,
Javier Martinez, Katia Medawar, Donald Taylor, Stephen Wyber

Türkçe Çeviri:

Ertuğrul Akyol, MEF Üniversitesi Kütüphanesi

Strengthening Digital Resource Sharing
During COVID And Beyond

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

HERMES is co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union. This project has been funded with support from the European Commission. This website reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. Project Nr. 2020-1-IT02-KA226-HE-095624 - CUP B65F21000120006

Doküman Sağlama ve Kaynak Paylaşımı: Küresel Perspektifler

Editör: Peter Collins

IFLA Doküman Sağlama & Kaynak Paylaşımı, Başkan

collinsp@oclc.org

Katkı sağlayanlar:

Elham Abdallah, Andy Appleyard, Lorian Maimana Ansaldo Patti, Peter Bae, Tina Baich, Tom Bruno, Ertuğrul Çimen, Nicole Clasen, İbrahim Farah, Filiz Ekingen Flores Mamondi, Colombo Giovanna, Maria Carmen Lomba Gutierrez, Joseph Lenkart, Silvana Mangiaracina, Javier Martinez, Katia Medawar, Donald Taylor, Stephen Wyber

Türkçe Çeviri:

Ertuğrul Akyol, MEF Üniversitesi Kütüphanesi

Uluslararası Kaynak Paylaşımı Manifestosu

2020’de COVID-19 pandemisi akademik kütüphaneleri tamamen internete internet ortamında hizmet vermeye zorladı. Kapanma araştırma çevreleri için fiziksel kataloglara ulaşmanın imkansız hale gelmesi, basılı kaynakların dijitalleştirilmesindeki eksiklikler, elektronik kitap ve kaynaklar hakkında bilginin yetersizliği, kullanıcılara dijital kaynak ulaştırmadaki zorluklar ve dijital kaynakları arama ve indirme konusunda yetkinlik eksikliği ve benzeri birçok zorluğu beraberinde getirdi. Nisan 2020’de bir grup kütüphaneci IFLA şemsiyesi altında birleşerek dünyada ücretsiz/bedava dijital kaynak paylaşımı konusunda ilk kez yapılan bir deney olma özelliği taşıyan “Covid Esnasında Kaynak Kaylaşımı’nı (RSCVD) (rscvd.org)” devreye soktu.

RSCVD dünyanın birçok yerinden, mevcut araçlarla çalışarak dünya akademik çevrelerine kütüphanelerindeki kaynakları sunmak için uğraşan yüzü aşkın kütüphanecinin gönüllü katkılarıyla ortaya çıktı.

RSCVD’nin COVID-19 salgını sırasındaki başarısının akabinde Erasmus Plus programının finansal desteği, HERMES projesi (hermes-eplus.eu) kanalıyla bizlere çok katmanlı ve kalıcı faydalar üretebilecek bir alan açma olanağı veriyor. HERMES projesinin üç çıktısından biri olan “Doküman Sağlama ve Kaynak Paylaşımı: Küresel Perspektifler” adlı yayın ve yayının “*manifesto*” ve “*içindekiler*” kısmını sizlere sunmaktan mutluluk duyuyoruz. Bu yayının tam metnine IFLA açık erişim arşivine eklendiğinde erişebilirsiniz.

Bilgiye erişim insan medeniyetinin sürdürülebilir gelişimi için temel şartlardan biri ve aynı zamanda temel bir insan hakkı. İlk ortaya çıktıklarından beri kütüphaneler ihtiyaç duyanların bilgiye erişebilmelerinde elzem bir rol oynadı. Ancak hiçbir kütüphane kullanıcılarının ihtiyacı olan tüm bilgiyi içeremez. Belli bir noktada, kullanıcılarımızın ihtiyacı olan tüm bilgiyi elde etmek için kütüphanelerin iş birliği yapmasına ihtiyacımız var.

İhtiyacı olanlara yardım etmek medeniyetin ilk işaretidir ve paylaşmak sahip olanlar ve sahip olmayanlar arasındaki uçurumu daraltmak demektir. Bu sebeple, dünyanın her yerinden kaynak paylaşım kütüphanecileri ulusal sınırların ötesine geçen kaynak paylaşımının önemini altını çizdiler. Aşağıdaki prensipleri takip ederek, her zaman bağlantı halinde olan küresel topluluğumuza hizmet verebilecek bir kaynak paylaşım ağını mümkün kılmak için fikir ve uygulamalar üretilmesine ön ayak olmak istiyoruz.

Sınırları azaltmak

Kütüphaneleri insanlığın ortak kültürel mirası olarak görüyoruz ve oluşturduğumuz katalogların sadece kütüphanenin kullanıcı topluluğuna değil, tüm insanlığa ait olduğuna inanıyoruz. Bu yüzden, bir kütüphanenin kullanıcılarına sunduğu kaynakların dünyanın diğer kütüphanelerinin kullanıcılarına da küresel çapta açık olması gerektiği inancındayız. Misyonumuz kütüphane kaynaklarının erişime mümkün olduğunca açık ve en verimli şekilde hem kendi kullanıcılarımız, hem de dünyadaki diğer kütüphaneler için erişilebilir olması.

Paylaşım trendleri

Bilgi toplumunun üyeleri olarak şimdi ve gelecekte mevcut olacak olan her türden yeni bilgi kaynağından haberdar olmamız gerekiyor. Bu yeni kaynakları kütüphaneler arasında paylaşmak için yeni yollar bulmayı her zaman denemeliyiz.

Erişim Kolaylığı/ Erişim Sağlama

Bilgiye erişim temel insan haklarından biri olduğundan, kullanıcılarımızın farklı teknolojik ve lojistik olanaklarına cevap veren farklı erişim şekilleri sunmalıyız.

İnovasyon

Bilgi teknolojisi hızla gelişiyor. Dolayısıyla, kaynak paylaşımı kütüphanecileri mevcut bilgi teknolojilerinden haberdar olmalı ve kütüphaneler arasında hep daha iyi, daha etkin ve daha kullanıcı dostu kaynak paylaşımı uygulamalarını sağlama yollarını araştırmalı.

Özgür ve eşit Erişim

Kaynak paylaşımının hem ekonomik hem de insan kaynakları açısından ciddi gereksinimleri olduğunun farkındayız. Ancak bizim yaptıklarımız ekonomik imkanları ne olursa olsun her topluluğa bilgiye eşit erişim fırsatı sağlamayı amaçlıyor. Bu sebeple, kullanıcılarımız ve kütüphanelerimizin sırtındaki yükü azaltmak için kaynak paylaşımının en ekonomik yollarını arayacağız. Kütüphanelerin erişim için minimum ücret veya hiç ücret talep etmeyerek erişim önündeki ekonomik engelleri kaldırmasını teşvik ediyoruz.

Telif Hakları ve Uluslararası Anlaşmalar

İşimizi yaparken telif hakkı korumasının her alanda sanat ve bilimin gelişmesini sağlayan önemini farkındayız ve buna değer veriyoruz. Bu yüzden yerel telif hakkı kanun ve ilkelerine, uluslararası anlaşmalara uyuyoruz ve topluluklarımıza faydası dokunacak değişim ve eklemeler için önerilerde bulunuyoruz.

Farklı diller, fikirler, dinler ve kültürler barındıran küresel bir topluluk içerisinde yaşıyoruz. Ancak aramızdaki farkların yargılamak, eleştirmek veya değiştirmeye çalışmak için olmadığına inanıyoruz. Onlar bizim anlamamız ve açık bir zihinle kucaklamamız için üzerlerinde çalışmamız için varlar.

Kütüphane kaynaklarını paylaşarak bilgiye erişim sağlamak farklılıklarımıza değer vermenin ve topluluğumuzu daha uyumlu hale getirmenin en iyi yollarından biri. Bir başka deyişle, insanların dediği gibi, bilgi gerçekten güçtür. Biz kaynak paylaşan kütüphaneciler dünyamızı daha iyi bir yer haline getirmek için bu çok önemli önlemleri alan kişiler olmaktan gurur duyuyoruz.

İçindekiler

Bölüm 1: Kaynak Paylaşımının arka planı ve Mevcut Ortam

Hedef: Önemli trendler, zorluklar, fırsatlar ve öncelikler dahil olmak üzere kaynak paylaşımında günümüzde durumun ne olduğunu anlatıyoruz. Bu, kaynak paylaşımına yeni giriş yapanlar için iyi bir başlangıç noktası ama tecrübeli profesyoneller için de ilgi uyandırıcı. Amacımız bunun kaynak paylaşımı dünyasında bir temel taş haline gelmesi.

Bölüm 2: Ulusal ve Uluslararası Kaynak Paylaşımı Sistemlerine genel bakış

Hedef: Ulusal ve uluslararası kaynak paylaşım sistemlerinin temel öğelerine genel bir bakış sunuyoruz. Her şeyi kapsamaya çalışmadan, temel özellikleri ve sistemler arasındaki farkları anlatıyoruz. Bu bölüm okuyucunun diğer ülkelerde kaynak paylaşımının nasıl işlediğini hızla kavramasını sağlayacaktır.

Bölüm 3: Telif Hakkı ve Lisanslar

Hedef: Ulusal ve Uluslararası telif hakkı yasaları ve lisans anlaşmalarının ve bunlar arasındaki etkileşimin kaynak paylaşım sistemlerini nasıl etkilediğine bakıyoruz. Bu bölüm kütüphaneler arası ödünç sistemlerinin telif hakkı lisanslar ve uluslararası anlaşmalar açısından COVID-19 dönemi esnasında nasıl değiştiğini anlatıyor.

Bölüm 4: İçeriğe erişim ve teknoloji

Hedef: Bu bölümde erişim sağlayan açık erişim inisiyatifleri dahil olmak üzere kaynak paylaşımı bağlamında içeriğe erişim ile ilgili temel meseleler, araçlar ve sorular inceleniyor.

Bölüm 5: İçerik Yönetimi

Hedef: Eğitimi yönlendirmek ve desteklemek için kaynak paylaşımında içerik yönetimi ve teknolojiyle ilgili temel sorular, araçlar ve konulara bir giriş sunuyoruz.

Bölüm 6: Kaynak Paylaşımı İşlemleri Yönetimi

Hedef: Kaynak paylaşımı birimlerinin süregelen işlemleri ile alakalı dikkat edilmesi gereken hususları anlatıyoruz. Bu bölüm kütüphane alanında çalışanlar için bu konu üzerine düşünebilmeyi destekliyor.